

Acta Academiae Beregsasiensis

2014/1

ISSN 2310-1954

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАКАРПАТСЬКИЙ УГОРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ Ф. РАКОЦІ ІІ

Acta Academiae Beregsasiensis

Науковий вісник

історія

Том XIII, № 1

Берегове–Ужгород
2014

УДК 001.2
ББК 72
А – 19

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ №20186-9986Р від 18.07.2013 р.

„Acta Academiae Beregsasiensis” засновано у 2000 році
та видається за рішенням Видавничої ради
Закарпатського угорського інституту імені Ф.Ракоці ІІ

Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці
(протокол № 2 від 23.06.2014 р.)

ГОЛОВНІ РЕДАКТОРИ:

кандидат педагогічних наук І. Орос, доктор біологічних наук Й. Сікура

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

<i>І.Мандрик</i>	<i>доктор історичних наук (заст. гол. ред.)</i>
<i>М.Матьовка</i>	<i>доктор історичних наук</i>
<i>П.Федака</i>	<i>доктор історичних наук</i>
<i>В.Брензович</i>	<i>кандидат історичних наук</i>
<i>І.Самборовські-Нодь</i>	<i>кандидат історичних наук</i>
<i>Ю.Чотарі</i>	<i>кандидат історичних наук</i>
<i>А.Бочкор</i>	<i>кандидат історичних наук</i>

A-19 **Acta Academiae Beregsasiensis:** науковий вісник / Міністерство освіти і науки України, Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ; гол. ред.: *І.Орос, Й.Сікура*. – Ужгород: ТІМРАНИ, 2014. – Том XIII, № 1. – 276 с. (серія: історичні науки)

У данному науковому віснику „Acta Academiae Beregsasiensis” Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці ІІ розглядаються актуальні питання наукових досліджень докторантів, аспірантів, викладачів навчальних закладів та співробітників наукових установ не лише України, але і зарубіжних країн, які працюють у галузі історичних наук.

УДК 001.2
ББК 72

ISSN 2310-1954

© Автори статей, 2014
© Закарпатський угорський інститут
імені Ференца Ракоці ІІ, 2014

ISSN 2310-1954

UKRAJNA OKTATÁSI ÉS TUDOMÁNYOS MINISZTERIUMA
II. RÁKÓCZI FERENC KÁRPÁTALJAI MAGYAR FŐISKOLA

Acta Academiae Beregsasiensis

Tudományos folyóirat

történelem

XIII. évfolyam 1. kötet

Beregszász–Ungvár
2014

УДК 001.2

ББК 72

A – 19

Nyomtatott tömegtájékoztatási eszközök állami nyilvántartásának igazolása:
széria: KB № 20186-9986P; kiadta: Ukrajna Állami Nyilvántartási Szolgálat 2013.07.18-án

Az „Acta Academiae Beregsasiensis” 2000-ben lett alapítva és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Kiadói Tanácsának határozata alapján jelenik meg

Kiadásra javasolta: a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa
(2014.06.23., 2. számú jegyzőkönyv)

FŐSZERKESZTŐK:

dr. Orosz Ildikó, dr. Szikura József

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:

dr. Bocskor Andrea

dr. Brenzovics László

dr. Csatáry György

dr. Fedaka Pavlo

dr. Mandrik Ivan (főszerkesztő-helyettes)

dr. Matyovka Mikola

Szamborovszkyné dr. Nagy Ibolya

KORREKTÚRA:

G. Varcaba I., Lőrinc M., Kordonec O.

TÖRDELÉS:

Kohut A.

A szerkesztőbizottság címe:
90202 Beregszász, Kossuth tér 6.,
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai
Magyar Főiskola
Tel.: (03141) 4-24-35
E-mail: kiado@kmf.uz.ua

© A szerzők, 2014

© II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai
Magyar Főiskola, 2014

ISSN 2310-1954

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
FERENC RÁKÓCZI II. TRANSCARPATHIAN HUNGARIAN INSTITUTE

Acta Academiae Beregsasiensis

Research Journal

history

Volume XIII, № 1

Berehove–Uzhhorod
2014

УДК 001.2
ББК 72
А – 19

Certificate of State Registration of Printed Mass Media, Series KB № 20186-9986P,
Issued by the State Registration Service of Ukraine, December 20th, 2013

The journal „Acta Academiae Beregsasiensis” was established in 2000 and is published by the
Publishing Council of Ferenc Rákóczi II. Transcarpathian Hungarian Institute

Recommended to publication by the Scientific Council of Ferenc Rákóczi II. Transcarpathian
Hungarian Institute, record № 2 from June 23, 2014

EDITOR-IN-CHIEF:
dr. I. Orosz, dr. J. Szikura

EDITORIAL BOARD:

dr. Bocskor A.
dr. Brenzovics L.
dr. Csatáry Gy.
dr. Fedaka P.
dr. Mandrik I. (Deputy Editor-in-Chief)
dr. Matyovka M.
dr. Szamborovszkyné Nagy I.

PROOF-READING:
G. Varcaba I., dr. Lőrincz M., dr. Kordonec O.

MAKEUP:
Kohut A.

The address of editorial board:
Ferenc Rákóczi II. Transcarpathian Hungarian Institute
Kossuth square, 6.
90202 Berehove, Ukraine
Tel.: (380-3141) 4-24-35
E-mail: kiado@kmf.uz.ua

© Authors, 2014
© Ferenc Rákóczi II. Transcarpathian
Hungarian Institute, 2014

Зміст

ВАРОДІ НАТАЛІЯ: Документи про працівників Міжнародного Червоного Хреста в ужгородському архіві Служби безпеки України	13
МОЛНАР Д. СТЕФАН: Просторові зміни в розміщенні угорського населення Закарпаття в епоху Чехословаччини	33
САМБОРОВСКИ-НОДЬ ІВОЯ: <i>Дисципліна на периферію</i> . Чверть століття викладання нашої (угорської) національної історії на Закарпатті (1988/89–2013/14)	47
САКАЛ ІМРЕ: Плани щодо розвитку туризму на Закарпатті з 1939 року	64
МОЛНАР Д. ЄЛИЗАВЕТА: Обставини потраплення закарпатських угорців до таборів ГУЛАГу. Закарпатські жертви сфабрикованих процесів під час розбудови радянської влади	88
МОЛНАР ФЕДІР: Ставлення керівництва Мукачівської греко-католицької єпархії до русинської ідентичності у 1848–1849 рр.	104
ДАНЧ КРИСТІНА: Минуле та майбутнє великоберезького ткацтва	114
БОЧКОР АНДРЕЯ: Культурна дипломатія й національний імідж. Особливості угорсько-українських дипломатичних та культурно-дипломатичних відносин	126
ЧОТАРІ ЮРІЙ: З історії Ужанського жупного архіву (уривок з наукової праці)	156
РІШКО МАРІАННА: „Я змагався добрим змагом, віру зберіг...” Життєвий шлях владика Олександра Хіри за даними джерел	166
ФЕРКОВ ОКСАНА: Другети та заселення Ужанської жупи	178
ОРБАН МЕЛІНДА: Процес створення колгоспу в с. Серне в колективній пам'яті	186
ПОЛЛОЇ ДЕЗИДЕР – БРАУН ЛАСЛО: Історіометрія, тобто вимірювання історії?	198
ОЛЬГА ГЛОБА: Історичний аспект техніки мікроскопічного дослідження біологічних об'єктів у ХІХ столітті	226
ФОДОР КРИСТИНА: Історія управління Березького реформатського церковного округу в 1848-1914 рр. (за джерелами архіву Закарпатської реформатської церкви)	235
БОДНАР ОЛЕКСАНДРА: Розповсюдження радянської ідеології в Берегівському районі з 1945 по 1953 рік	249
СОЛОЙ БЕРНАДЕТТ: Значення викладання історії в міжнародній політиці у сфері нацменшин	261

Tartalom

VÁRADI NATÁLIA: Dokumentumok a Nemzetközi Vöröskereszt munkatársairól Ukrajna Állambiztonsági Hivatalának ungvári archívumában.....	13
MOLNÁR D. ISTVÁN: Kárpátalja magyar lakosságának térbeli átrendeződése a csehszlovák időszakban	33
SZAMBOROVSKYKÉ NYAGY IBOLYA: <i>Tantárgy a periférián.</i> Nemzeti történelmünk tanításának negyedszázada Kárpátalján (1988/89–2013/14).....	47
SZAKÁL IMRE: Tervek Kárpátalja turizmusának fejlesztésére 1939-ből.....	64
MOLNÁR D. ERZSÉBET: Kárpátaljai magyarok Gulag-táborokba kerülésének körülményei. Kirakatpercek kárpátaljai áldozatai a szovjetrendszer kiépítésének idején	88
MOLNÁR FERENC: A Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye főpapsága és a ruszin identitás viszonyrendszere 1848–1849-ben	104
DANCS KRISZTINA: A beregi szöttek múltja és jelene.....	114
BOCSKOR ANDREA: Kultúrdiplomácia és nemzetkép. A magyar–ukrán diplomáciai és kultúrdiplomáciai kapcsolatok jellemzői	126
CSATÁRY GYÖRGY: Ung megye levéltárának történetéből (részlet egy tanulmányból) ...	156
RISKÓ MARIANNA: „ <i>A jó harcot megharcoltam, a hitet megőriztem...</i> ” Betekintés Chira Sándor püspök életútjába a források tanúságával.....	166
FERKÓ OKSZÁNA: A Drugethek és Ung megye betelepítése.....	178
ORBÁN MELINDA: A kolhozosítás folyamata Szernyén a kollektív emlékezetben	186
PALLAY DEZSÓ – BRAUN LÁSZLÓ: Histometria, avagy mérhető történelem?.....	198
HLOBA OLGA: A biológiai mikroszkóp-technika történelmi aspektusai a XIX. században.....	226
FODOR KRISZTINA: A Beregi Református Egyházmegye kormányzásának története 1848 és 1914 között (a Kárpátaljai Református Egyházkerület Levéltárában fellelhető források tükrében).....	235
BODNÁR ALEXANDRA: A szovjet ideológia terjesztése a Beregszászi járásban az 1945–1953-as időszakban	249
SZALAI BERNADETT: A történelemoktatás jelentősége a nemzetközi kisebbségpolitikában.....	261

Contents

NATÁLIA VÁRADI: Documents on the Workmates of International Red Cross in the Archive of the State Security Agency of Ukraine in Ungvar	13
ISTVAN MOLNAR D.: Spatial Changes in the Distribution of the Hungarian Population of Transcarpathia in the Czechoslovak Era	33
IBOLYA SZAMBOROVSKYNÉ NAGY: <i>Subject in the Periphery.</i> A Quarter of a Century of Teaching our (Hungarian) National History in Transcarpathia (1988/89–2013/14)	47
IMRE SZAKÁL: Development Plans of Transcarpathian Tourism from 1939	64
ELIZABETH MOLNAR D.: Circumstances of Getting the Transcarpathian Hungarians into the Gulag Camps. Transcarpathian Victims of Show Trials during the Building up of the Soviet Regime	88
FERENC MOLNÁR: The Relation Between the Hierarchs of the Greek Catholic Eparchy of Mukachevo and Rusyn Identity in 1848–1849	104
KRISZTINA DANCS: The Past and the Present of Bereg Folkweave	114
ANDREA BOCHKOR: Cultural Diplomacy and National Image. The Characteristics of Hungarian-Ukrainian Diplomatic and Cultural Diplomatic Relations	126
GYÖRGY CSATÁRY: From the History of Ung County Archives	156
MARIANNA RISKÓ: <i>I fought the good battle, saved the faith.</i> Insight into the Life of Bishop Sándor Chira	166
OKSANA FERKOV: Drugeths and the Settlement of the Uzhanska Zhupa	178
MELINDA ORBÁN: The Process of Collectivisation in Szernye in the Collective Memory ...	186
DEZSÓ PALLAY – LÁSZLÓ BRAUN: Histometria or the Measurement of History?	198
OLGA HLOBA: The Historical Aspect of Microscopy Research Technique of Biological Objects in the Nineteenth Century	226
CHRISTINA FODOR: The History of the Governance of Bereg Reformed Church Diocese from 1848 to 1914 (Based on source materials of Archives of the Reformed Church of the Transcarpathian region)	235
ALEXANDRA BODNAR: The Propagation of the Soviet Ideology in the Beregszász District between 1945-1953	249
BERNADETT SZALAI: Significance of History Education in the International Minority Politics	261

Ung megye levéltárának történetéből (részlet egy tanulmányból)**

Rezümé. A Kárpát-medence állami iratgyűjteményei 1920-ig a megyei közigazgatás szabályai alapján működtek. Ennek megfelelően gyarapították és rendezték évszázadokon át az Ung megyei állami levéltári anyagot is. A megyei gyűjtemény nélkülözhetetlen a történetírás számára, de jelentősek a vele párhuzamosan funkcionáló egyházi és magán levéltárak is. Ezért is fontos, hogy megismerjük az évszázados kollekciók múltjának állomását, szerkezeti összetételét és rendszerezésének előnyeit, illetve hiányait. Írásunk a Trianon előtti levéltári rendszer múltját vetíti elénk, egyúttal bemutatja azokat a levéltárosokat, akik sokat tettek azért, hogy történelmünk forrásai a mai napig a történészkutatók rendelkezésére álljanak.

Резюме. Державні архівні матеріали Карпатського басейну до 1920-го року в основному формувалися на базі тогочасної жупної адміністрації. Відповідно до цього впорядковувалися та систематизувалися і жупні розпорядження та статути, в тому числі й матеріали Ужанського жупного архіву. Документи жупних установ, які доповнюються конфесійними та сімейними колекціями, вкрай необхідні для дослідників історії нашого регіону. Спеціалісту необхідно ознайомитись з долею стародавніх колекцій, з тим, як вони збирались, впорядковувались, які переваги та недоліки архівних систем тощо. У статті зроблено спробу відобразити роботу архіву краю у період до Трианонського мирного договору та подати відомості про архіваріусів, які внесли вагомий внесок в архівну справу Ужанщини.

Abstract. The state archive collections of the Carpathian basin worked till 1920 based on county administration. The Ung county state archive materials were enriched and organized accordingly for centuries. The county collection is indispensable for historiography, but the church and private archives functioning in a parallel way with it are also significant. Therefore, it is crucial that we learn about the past of the century-old collection, its structural composition, as well as the advantages and disadvantages of its categorizing. The study reveals the past of the pre-Trianon archive system. In addition, it introduces those archivists who did much to preserve the sources of our history till the present day so that researchers could search the materials in our time.

A vármegyei levéltárak rendezésének a története Mária Terézia uralkodásának idejétől követhető nyomon folyamatosan. Ugyanis a királynő 1752. április 28-án kelt rendeletének 5. pontja éppen a levéltárak rendszerezésére, a jegyzők iratkezelési munkálatainak elvégzésére utal. E rendelettel az egész országban elkezdődik egy folyamat, ami évszázadokon keresztül tart, és aminek köszönhetően a vármegyei levéltárak rendszerezése is elkezdődhetett. A végrehajtás nem ment gyorsan, és

* PhD; a történelemtudományok kandidátusa; II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Történelem és Társadalomtudományi Tanszék, tanszékvezető. * Др. філософії, к.і.н., Зав. кафедрою історії та суспільних дисциплін Закарпатського угорського інституту ім. Ф.Ракочі II. * PhD, Kandidat Nauk (Sciences), Head of Department of History, Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian Institute.

** A kutatás az Európai Unió és Magyarország támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával a TAMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú *Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program* című kiemelt projekt keretei között valósult meg.

a kívánt eredményt jóval később érték el az illetékesek. Lényegében a levéltárak rendezését a főispánok vállára helyezte, akik a vármegyei hierarchia legalsóbb fokán álló hivatalt elhanyagolták. Két évtizednek kellett eltelnie, míg 1772. június 19-i dátummal a helytartótanács számon kérte a rendeletben foglaltakat.¹

Ung vármegye levéltárának gyűjteményeiről már jóval korábban értesülhettünk. Első említése iratanyagaink szerint 1620-ra tehető, ugyanis ettől az időtől áll rendelkezésünkre adat a levéltári iratok átadásáról egy újonnan kinevezett jegyzőnek. A további átadási dokumentumokból megtudhatjuk, milyen körülmények között és hol őrizték a megye iratait. 1620-ban Nyárady Miklós vármegyei jegyző halálával özvegye a vármegyének adta át az addig otthonában, Szerednyén őrzött iratokat. 1670-ben hasonló átadásról értesítenek a dokumentumok Gejőci László halála után, ahol az átadás az ungvári várban ment végbe. A XVII. század végén az iratokat úgyszintén Csicszerben, a főjegyző lakásán őrizték, továbbá a XVIII. század első felében Pálócon, majd újból Ungvár várában tárolták. A későbbiekben az Ungvári Gimnázium adott neki helyet. Ung megye főispánjának és a pozsonyi helytartótanács levelezéséből (1794–1803) megtudhatjuk, hogy az iratanyagot két helyen őrizték: a megyeházán és a gimnázium két helyiségében, ahol szakszerűen elkészített ládákban álltak. A helytartótanács követelte, hogy az iratokat egyesítsék a megyeházán, de ezt megfelelő polcok hiányában évekig nem sikerült végrehajtani. A pozitív változás 1809-ben következett be, amikor felépült az új vármegyháza. Itt öt szobát és folyosórészt adtak át a földszinten az iratok tárolására. „Ezekben a helyiségekben még a szovjet idők kezdetén (1946-1953) is őriztek iratokat, míg végül azok 1953-ban az egykori beregszászi börtönépületbe kerültek.”²

A számos átszállítás idején a különben is kezdetlegesen csoportosított iratok használhatatlanná váltak, ezért az illetékesek – elsősorban a vármegyei közgyűlésben – a levéltár rendezését és kutathatóságát sürgették.

Az 1772–74. évi levéltári állapotokról maga a főispán számolt be. Elmondta, hogy a vármegyei tisztikar nagyon elfoglalt az új úrbérrendezéssel, ezért felfogadta azt a szakembert erre a munkára, aki Szabolcs megyében a levéltár rendezését végzi. A helytartótanács azonban kijelentette, hogy a vármegye pénztárát tilos ezen kiadásokkal terhelni. A királyi rendelet szerint a levéltár rendezése a jegyző kötelessége volt, aki mellé a vármegye rendelhetett segéderőt, de csak fizetett tisztviselőt. Ung vármegyében ekkor Nagymihályi gr. Sztáray Fülöp János³ volt a főispán. Válaszlevelében a főispán azt írta 1774. január 30-án, hogy az ő felfogása szerint a levéltár rendezése mind a közönség, mind az egyes családok érdeke szempontjából csak oly egyénre bízható, aki a vármegyében nem birtokos, a megyei nemes családokkal vérségi kapcsolatban nincsen. Ezért fogadta fel a

¹ Lásd: Illéssy János: A megyei levéltárak állapota 1772/74-ben. Századok 1903. 731–732. o.

² Foltin Dezső orosz nyelvű kézírata. История архивов и архивного дела на Закарпатье. (Terjedelme: 30 oldalnyi kézírásos szöveg).

³ Életét és tevékenységét lásd: Gálócsy Zoltán: Ung vármegye főispánjai és tisztviselői a legrégebb kortól 1867-ig. Közreadja Csatóry György. Budapest–Beregszász, 2000. 40 o.

Szabolcsi levéltár rendezőjét, aki feladatát Szabolcsban kitűnően teljesítette, és aki jelenleg az Ungi levéltárban dolgozik. Továbbá a főispán vállalta, hogy ha a helytartótanács továbbra sem hajlandó a munkálatokat pénzügyileg támogatni, saját fizetéséből fogja azt kifizetni. Ezt a kijelentését az utóbbi vármegyei közgyűlésen jegyzőkönyvbe foglaltatta.⁴ A levéltári rendező Schönberger Ferenc⁵ volt, aki Ung megyében is elvégezte a levéltári teendőket. A levéltár anyagát 1443-tól 1700-ig rendezte. Korához képest újszerű módszerrel dolgozott, elvégezte az iratok regisztrálását, indexálását, az általa kialakított rendezés segítségével megkönnyítette a tájékozódást az iratokban. Név- és tárgymutatót is készített, ami az iratok gyors előkeresését eredményezte. Maga Schönberger azt állította, hogy az általa kialakított levéltári rendszer egy tapasztalt mozdulattal elérhetővé teszi a dokumentumokat. A későbbi gyakorlat igazolta szavait. Az általa létrehozott levéltári rendszert az osztrák ügyvitelből és az ottani levéltári gyakorlatból vette át. Kortárs szakemberek is elismerték munkáját.⁶ Megjegyzendő, hogy a későbbi vármegyei levéltárnokok az ő rendszere szerint dolgoztak tovább, alakították és fejlesztették azt. Az általa készített fascikulókat (ügydarabokat) a szovjet levéltári rendszerben számolták fel, ma már csak ezen fascikulók fedőlapjai találhatók meg olykor külön levéltári egységbe foglalva.⁷

Mintegy húsz évvel később hasonló állapotokról tanúskodnak a források az iratok rendezetlenségéről. Az 1794. augusztus 26-i közgyűlési kivonat szerint Ung megyében a leveles tár továbbra is a Drugeth Gimnázium két helyiségében volt elhelyezve, ahonnan ki akarták hely szűke miatt költöztetni, de mivel az iratok számára alkalmas helyiséget nem találtak, az iratok továbbra is maradtak. Megjegyzik még, hogy az itteni iratok összevisszaságban vannak.⁸ Az 1796. február 24-i Ung megyei közgyűlés alkalmával a fejegyzték, hogy a további regisztrációk elvégzésére és rendezésre 1000 forintot utalnak ki az arra alkalmas embernek. Az új regisztrációhoz Eöry Mihályt 250 forint fizetéssel alkalmazták. A másodjegyzőnek 50 forint fizetést adtak. Az első alispán javaslata alapján a munkálatokban részt vett Pongrácz Ferdinánd is.⁹

⁴ Lásd: Illéssy János: A megyei levéltárak állapota 1772/74-ben. Századok 1903. 745 o.

⁵ SCHÖNBERGER FERENC (1754–1820) Bölcséleti doktor, kegyes tanítórendi áldozópap és tanár. Született 1754. november 25-én Pozsonyban. Bécsben humánvizsgát tett. 1768 októberében belépett a piarista rendbe, 1777-től Bécsben és Kremsben a rend gimnáziumában tanított. 1798-ban a bécsi Szent Anna gimnázium tanára, 1802-től az akadémiai gimnáziumba helyezték. 1808-ban az alsó-ausztriai gimnáziumok kormányzója és aligazgatója. 1816-ban a császári királyi convictus igazgatója volt. 1820. január 20-án hunyt el Bécsben. Munkái német nyelven jelentek meg elsősorban Bécsben.

⁶ A levéltárnak 1774. évi rendezése alkalmával a közgyűléseken kihirdetett címeres levelekhez és manumissiókhoz (jobbágy felszabadítás), valamint a nemességvitató pörökhöz mutatókönyvek készültek. Ez tagadhatatlanul jó és hasznos munka volt, de a túlbuzgó Schemberger még az 1632. év óta elítélt gonosztevők névjegyzékét is összeállította. Jó emlékü Komáromy Andrásunk 1915-ben ott jártakor megvizsgálván a levéltárat, ennek láttán megjegyzi, hogy ez bizony igazán felesleges fáradság volt tőle, mert ezek között aligha fogja valaki ma már az őseit keresni.

⁷ KÁL (Kárpátaljai Állami Levéltár) F.4, (Ung megye főispáni iratai) op.15, od.zb.106, 220, 255.

⁸ F.4, op.6, od.zb.1822, lap 3

⁹ F.4, op.6, od.zb. 2162, lap. 2

Az 1700–1722 között képződött iratokat az 1830-as évek végén és a 40-es évek elején Zombory Antal¹⁰ joggyakornok, levéltári feladatokat is ellátó írnok rendszerezte. Ezekben az években dolgozott Palotay Imre, aki az 1732–1750 közötti iratokat, majd Öry Mihály az 1723–1732 és az 1790–1795 között képződött forrásokat rendszerezte.¹¹ Továbbá meg kell emlékeznünk mindazokról, akik az ungi levéltárban a XIX. század elején jegyzői minőségben végeztek iratrendezési feladatokat: Szeressányi István, Haraszty András, Kardos Simon, Szanyi János. Haraszty a vármegyéhez írt 1807. szeptemberi levelében jelenti, hogy ellenőrizte a levéltárban korábban kialakított rendet, indexálta és katalogizálta az 1803–1806 közötti évek iratait. Majd 1807. december 19-én kelt Haraszthy jelentése, miszerint az iratok rendezését az 1743. évtől kezdte és végigvitte azt a korabeli elvárásoknak megfelelően. Az 1800-as évek elején keletkezett iratokat is regesztrálta, és mint ahogy írja ezekben az iratokban, két nap alatt kikereshető az éppen szükséges irat. Beszámol a számadások iratainak a beérkezéséről, és sürgeti a további számadások beadását a levéltárba.¹² Haraszthy egy 1810. február 17-i jelentésében figyelmezteti a főispánt, hogy az iratokat nem megfelelő körülmények között őrzik, és sürgeti azok mentését. Leírta, hogy egyedül nem tud eleget tenni a levéltárra rótt feladatoknak.¹³

Kardos Simon a helytartótanács utasítására folytatta az iratok rendezését. Az 1811–1818-as években a levéltárban eltöltött évekért fizetést nem kapott, csak később, a főispán felterjesztése alapján utaltak ki számára 200 forintot. Kardos tevékenysége az I. József korabeli iratokat ölelte fel. Áldozatos tevékenysége alatt a tönkrement, nehezen olvasható iratokról másolatot is készített.

A levéltárat 1825-ben hozták át az új vármegyeháza épületébe, amely még 1809-ben felépült és 1945-ig tárolták benne a megyei iratokat.¹⁴ A költözés alkalmával megbomlott a régi rend, ami aztán a források gyarapodása révén csak fokozódott, hiszen az iratokat tekintve a nagymértékű utánpótlás leküzdhetetlen nehézségeket okozott. A rendezés azonban, ha lassan is, de elkezdődött, és 1848-ra általános rend jellemezte az állományokat.¹⁵

Az említett levéltárosok által kialakított rend 1861-ig volt érvényben, amikor jelentős selejtezést hajtottak végre a politikai enyhülésnek (októberi diploma) köszönhetően. Ezen felelősségteljes munkát eléggé felelőtlenül végezték el, aminek következtében több értékes irat is megsemmisült.¹⁶

¹⁰ Zombory Antal életrajzát lásd: Bona Gábor: Kossuth Lajos kapitányai. Budapest, 1988. 675 o.

¹¹ F. 4, op. 16, od.zb.414, lap 1-3. Őri István rendezésének a nyomait az 1788. évvel datált fascikulói alapján mérhetjük.

¹² F. 4, op.7, od.zb. 1256, lap 2

¹³ F.4, op.7, od.zb. 1883, lap 1-2. Továbbá a rendezés aktáit lásd: F. 4, op. 16. od.zb. 435, lap. 1-3 (1810)

¹⁴ Az U-alaprajzú, klasszicista stílusban épült ungvári megyeháza a város központjában lévő domb tetején áll ma is. Ez az épület adott otthont Ung megye főispáni, alispáni, a város polgármesteri hivatalainak. (Elődje 1769-ben épült, de egy fél évszázad múlva lebontották.)

¹⁵ Az épületrészt tűzveszély szempontjából veszélyesnek minősítették. Hasonló körülmények között tűz áldozatává vált a városi levéltár Selmecbányán 1906-ban, és a vármegyei levéltár Eperjesen 1921-ben.

¹⁶ Lásd: Foltin Dezső kézírata.

A levéltárosi állás bevezetése a reformkor folyamán ment végbe. Ekkor a vármegye vezetése és a főhivatalok is elismerték, hogy a levéltárak kezelésére egy külön embert kell alkalmazni, mivel az irathalmazok nem időszakos, hanem állandó rendezést kívánnak. Erről tanúskodik Balogh Károly (Vince) vármegyei levéltáros hivatali beiktatására megfogalmazott eskü, ami Ung megyében, 1846-ban így hangzott:

„Én... esküszöm az egy élő istenre, ki Atya, Fiú és Szent Lélek, tellyes Szent Háromság, a boldogságos Szűz Mária, és Istennek minden Szenteire: hogy a Nemes Ung Vármegye Levéltárát kellő rendben tartandom, és végre a lajstromokat pontosan és híven elkészítendem; - a Levéltárból a Tekintetes Vármegyének különös rendelménye nélkül semmi némű írományt eredeti vagy azon minőségben, mint az beadatott senkinek ki nem adok, hanem a Felek kívánságára egyedül azoknak másolatjaikat, minden változtatás, hozzá adás vagy elhagyás nélkül és szótól szóra leírva, és elkészítve Jegyzői vagy magam aláírásával meg hitelesítve fogom kiadni. Szóval mind azokat híven teljesíteni fogom melyek az Irományok, jegyzőkönyveknek és lajstromoknak épségbeni fenntartására szükségesek és minden felvigyázásomra bízottakat, minden veszélyről és megrongálástól híven megőrizendem, Isten engemet úgy segéllyen és minden Szentek.”¹⁷

1850–1860 között kevésbé foglalkoztak a levéltári rend tökéletesítésével. Úgy tekintettek a levéltárra, mint egy zárt gyűjteményre, amely nincs befolyással a kor aktuális ügyeire. Az akkori német ügyviteli rend kettéválasztotta a levéltárat és az iktatóhivatalt, mert úgy vélte, hogy a levéltár a múlthoz, az iktatóhivatal pedig a jelenhez tartozik. A levéltáraknak újból elrendelték, hogy minden vármegyei levéltárban regisztrálni kell az iratokat, és leltárt kell készíteni az állományokról. Ung megye levéltárában azonban nyomai sem fedezhetők fel ezeknek a regisztrálásoknak, ami arra utal, hogy nem volt szükség arra, hogy új rendszert alkossanak, vagy a régit kiegészítsék. A közigazgatás és az igazságszolgáltatás a folyamatban lévő ügyekre korlátozódott. Ez az állapot állt fenn 1861-ig. A későbbiekben viszont számos iratot kivettek az iratkötegekből és nem helyezték őket vissza eredeti helyükre, eltűnt több regesztrum is.¹⁸

Az 1861. évi októberi diploma közigazgatási változásokkal járt. Megvalósították az önálló vármegyei városközösségek újjászervezését, és az 1849–1860-ból származó okiratokat a levéltárba szállították. Ez a rendkívüli utánpótlás, a felozlatott közigazgatási hatóságok és bíróságok iratai, aktái és könyvei messze-menően meghaladták mennyiségben az eddigi állományt. Helyhiány miatt, amire közvetlenül nem volt szükség, leselejtezték. Erről a szelektálásról még egy általános listát sem készítettek. Az akkori levéltáros, Horváth János¹⁹ ennek ellenére

¹⁷ F. 4, (Ung megye főispánjának iratai) op.10, od. zb. 1704, lap 1

¹⁸ Lásd: Nikolaus Radványi: Die Archive in der Podkarpatska Rus. Ungvár, 1922. 54 o.

¹⁹ 1863–1876 HORVÁTH JÁNOS (1802–1876) Lomniczai Horváth János Ung vármegye levéltárnoka 1802 körül született az Ung megyei Pálócon. Katonaiskolában nevelkedett, majd ezután uradalmi gazdatisztként tevékenykedett. Aktívan részt vett az 1848–1849. évi szabadságharcban. 1863-tól 1876-ig, azaz haláláig Ung vármegye levéltárnoka volt. Publikációk: 1. Ung megye monographiája. Ungvár 1872. 112 o. A monográfia összesen 30 füzetet számlált, ebből csak három sikerült publikálnia az említett monographia néven.

sem tudta leküzdeni a helyhiányt, és emiatt indítványozta, hogy a polcokat egészen a plafonig, 4-5 méter magasságig alakítsák ki; ott helyezték el azokat az iratokat, amelyek számára még egy új helyiséget tervezett kialakítani. Horváth vitathatatlanul sokat dolgozott, és ezért 1863-ban 3000 (kb. négyévi fizetése) forint honoráriumot kért. Az általa átcsoportosított rendszer meghatározta a levéltár további sorsát. A polcok és szekrények magassága és telítettsége miatt a termek sötétek lettek, valamint az iratok elrendezése megnehezítette a velük való munkát. Aztán, hogy az új iratoknak helyet teremtsenek, még jobban egymásra zsúfolták azokat. A rendszertelenség egyre inkább eluralkodott az állományok között, ahol már alig tudtak helyet teremteni a túlszúfolt termekben, polcokon, valamint a padlón. Ha pedig nagy nehezen megtaláltak valamit a sötét termekben, azokat a fényviszonyok miatt nem tudták tanulmányozni, ráadásul nagyon fáradságos volt a hosszú létrákon le s föl mászkálni. Horváth János ugyan készített pontos leltári összeírást az iratokról, de ezeknek a papíroknak egy részét egy idő után már nem találták. Ez a számbavétel 1860–63 között történt.²⁰

Ung megye bírósági iratanyagának külön sorsa lett, 1872-ben különválasztották a megyei levéltár iratait a bírósági anyagoktól. Ugyanis Ungváron 1872-ben megkezdte működését a törvényszék, amelynek joghatósága több vármegyére is kiterjedt. 1875-ben pedig ezt a nagy jelentőségű bírósági intézményt Beregszászba helyezték át. Ennek alapján a környező vármegyék bírósági-peres ügyiratainak jelentős részét itt helyezték el. Ide kerültek az úrbéri bíróságok, megyei, járási szintű ügyiratok a XVIII. századtól kezdődően. A törvényszék épületében 20 szobát foglalt el a levéltár.²¹

Az 1850–1880 közötti időszakból kevés irat maradt ránk. Az 1872. évi bírósági akták, perek, telekkönyvek, térképek és urbáriumok átadása a Beregszászi Királyi Törvényszéknek megtörtént.²² Az akkori átszervezések, a nagymértékű hiányok ellenére a folyamatosan képződő iratoknak továbbra sem volt rendes helyük, a levéltári helyiségek és folyosók túlszúfoltak voltak.

Horváth János után egy nem kevésbé szorgalmas levéltáros, Kézdivásárhelyi Polányi Imre vitte tovább a levéltár ügyeit. Életútjára vonatkozóan a következőket tudjuk: 1828. május 27-én született, középiskoláit Szatmáron végezte, majd jogot tanult Győrön, és oklevelet szerzett a magyaróvári gazdasági intézetben. Hivatali pályára 1850-ben lépett mint esküdt Zemplén megyében. 1851-ben gróf Barkóczy János szatmármegyei jánki uradalmában gyakornokoskodott. 1852–1861 között Zemplén és Ugocsa vármegye közigazgatásának szolgálatában volt írnok. 1861 végétől 1866 végéig az Ungvári Törvényszéknél volt tanácsjegyző. 1867-ben a szerednyei járás szolgabírájává választották, ahol 1868 áprilisáig dolgozott,

²⁰ F. 4, op. 12, od.zb.611, lap 1-31. Jelentés a hiányzó iratokról: Lásd: F. 4, op. 12, od.zb. 612, lap 12 (1861.március 12–augusztus 19).

²¹ Lásd: Foltin Dezső kézírata.

²² Megjegyzendő, hogy a királyi törvényszéket az ungi vármegyében, 1871-ben Ungváron felállították, 1875 szeptemberében pedig feloszlatták.

ezután a vinnai járás esküdtjévé választották. 1872–1876 között árvaszéki kiadó és számvevő. 1876-ban vármegyei levéltárnoknak nevezték ki, ebben a beosztásban 1901-ig szolgált. 1905. május 16-án Ferenc József császár „sok évi buzgó szolgálati elismerésül” koronás arany érdemkeresztet adományozott számára.²³

Az évek során természetesen tökéletesedik a levéltáros munkaköre, mindig több feladatnak kell eleget tennie. A vármegyei ügyviteli szabályok változásával a levéltárosnak is készítenek munkaköri leírást a kötelezettségeiről. Az 1890-ben rendszeresített szabályzat 16 pontban foglalja össze a teendőket. Először is leszögezték, hogy a levéltári teendőket maga a levéltáros végzi, hogy a levéltárban lévő iratok (jegyzőkönyvek, okmányok, drágaságok) közvetlen őre és felelős kezelője a levéltárnok. Itt állapítják meg, hogy a levéltárnak kulcsai egyedül a levéltárnokot illetik, csak szükség esetén kezeli azokat a főjegyző. Magának a levéltárosnak a kötelességévé teszik a levéltár rendbehozatalát. Gondoskodnia kellett az ügydarabok tárgy és évrendi sorszámos osztályozásáról, elrendezéséről, az ezekhez szükséges betűrendes mutatók készíttetéséről, az elröngyölt jegyzőkönyvek és mutatók újraköttetéséről, a hivatalhoz érkezett beadványok bejegyzéséről. Az ügyvitelről, a hivatal által kiszolgáltató hiteles másolatokról rendes iktatókönyvet, betűrendes mutatót volt köteles készíteni. A levéltárba letétbe helyezett okmányokat, értéktárgyakat lajstromba kellett vennie és záros szekrénybe őriznie.²⁴ Továbbá „köteles az egész levéltár tartalmát az egyes ügydarabok idő és sorrendi elhelyezését akként ismerni, hogy a hivatalos egyének vagy magánfelek kívánatát, mint részletes tájékozottsággal bíró kész útmutató, gyorsan és minden nehézség nélkül teljesíthesse”. A megyei közgyűlésnek évente egyszer számolt be az elvégzett munkáról, valamint hivatalos iratokat csak alispáni engedéllyel szolgáltatathat ki. A szabályzat szerint: „Eredeti okmányok és ügydarabok magánfeleknek, levéltárból ki nem adhatók, másolatok azonban az alispán vagy helyettesének engedélye mellett kivehetők. Hivatalos használatra kiadott iratokról jegyzék vezetendő, melyben az ügydarab száma, tárgya s kiadása idején kívül, az átvételnek aláírással való, elismerése is helyet foglal. A hivatalos használatra kivett és vissza nem adott irományokat, könyveket stb. minden év végével feljegyezvén, évi jelentéséhez mellékelve, a februári közgyűlésnek bemutatja.” Ezenkívül csak a törvényhatósági bizottság közgyűlésének, az állandó választmánynak, vagy a főispán utasítására volt köteles az iratokat előhozni, és használat után helyükre

²³ Ung, 1905. május 6, 22 sz.

²⁴ Ilyen alapon tárolták a családi iratokat. Például a Villei Pribék család iratait. Ezek között van néhány darab másolat a XV. század közepéről, de a XVI. és XVII. századból értékeesebb oklevelek is akadnak. Az iratok szerint a család őse Prybegh József volt, aki mint Dobó István szolgálja Eger vár ostrománál kitüntette magát, s 1553. május 18-án Ferdinand királytól ígéretet nyert arról, hogy a koronára szállandó javakból a legelső alkalommal 16. sessiót fog adományul kapni. Ezenkívül a szabályzatban még a következők voltak foglalva: A levéltár hétköznapokon délelőtt 10 órától 12-ig délután 3-tól 5 óráig a közönség közhasználatára nyitva áll. A levéltárnok hivatalos iratának pecsételése, hitelesítése stb. külön levéltári pecséttel bír. A levéltárnoki teendők ideiglenes ellátásáról a levéltárnok betegsége vagy szabadságolás esetén a főjegyző javaslatának figyelmébe vétele mellett az alispán gondoskodik.

visszatenni. A levéltári teendők lényege azonban abban nyilvánult meg már akkor is, hogy a megadott kategóriájú iratokról (törvénykönyvek, gyűjtemények, miniszteri rendeletek) betűrendes mutató készüljön. A levéltáros tagja volt a statisztikai bizottságnak, és őre a népszámlálási adatoknak, valamint az évenként beterjesztendő anyakönyveknek nyilvántartását vezetve kötelessége volt jelentést tenni az alispánnak. A könyöradományok gyűjtésére szóló alispáni engedélyekről nyilvántartást vezetett. Továbbá a közérdekű okmányok kutathatósága a levéltárnok felügyelete alatt mindenki számára biztosítva volt.²⁵ Napról napra sürgősebbé vált a levéltár rendbehozatala. Erre vonatkozóan többször is folytattak tárgyalásokat 1896–1912 között, valamint 1917-ben, de nem sok sikerrel. Ezekkel az ügyekkel leginkább Gálócsy Zoltán az utolsó monarchiabeli levéltáros foglalkozott, aki 1878-ban a Debreceni Egyetem jogi karán szerzett diplomát. 1907-től nagy mennyiségű iratanyag begyűjtését és rendezését végezte el, és kiváló szakembernek bizonyult.²⁶

Az 1919–1920 közötti rendszerváltások és a folyamatos helyhiány következtében a levéltári állomány ismét áttekinthetetlenül válik. 1920 júliusában ez az állapot tovább rosszabbodott, ugyanis ekkor az alispán iktatóhivatalában lévő összes okiratot az amúgy is túlszűfolt folyosóra költöztették, és minden rendet megbontottak. 1919 augusztusában a rendezés helyett durva selejtezésbe kezdtek, és erre vonatkozóan 1920 júniusában és júliusában jelentést tettek a helytartónak. A feladat befejezését már a kárpátaljai tartományi főlevéltáros, Radványi Miklós²⁷ végezte el a 1920-as évek elején. A csehszlovák időszak elején szakszerű jellemzést ad többek között az Ung megyei levéltárról. Az iratok őrzőhelye akkor is a régi megyeháza épülete volt, amelyben ma a Művészeti Múzeum helyezkedik el. A folyosón uralkodó állapotok nem feleltek meg a követelményeknek. Az alábbi leírás az Ung megyei teljes kárpátaljai iratanyag felmérése részeként készült 1921-ben Radványi Miklós tollából:

²⁵ Tabódy Jenő (főjegyző) Ungvármegye Szabályrendeletei. I. kötet. Ungvárt, 1890. 55–57. o.

²⁶ Életévei (1855–1929). 1855. december 25-én született az Ung megyei Tarnócon. Családjáról még 1273-ból maradtak fent feljegyzések. Az 1754/55. évi nemesi összeíráskor a család igazolta nemességét. Szülei Gálócsy Gusztáv és Dobozy Piroska református birtokosok voltak. Tagja volt az Ung megyei Gyöngyösi Irodalmi Társaságnak, ahol aktív irodalomtörténeti tevékenységet fejtett ki. 1888-ban a megye számvevőjének nevezték ki. 1907-től lett levéltáros. 1919-ben a Tanácsköztársaság uralma elől Hajdú megyébe települt át. 1919-ben, nyugdíjazása után Debrecenbe költözött. Itt hunyt el 1929. december 30-án. Publikációi: 1. *Ung vármegye főispánjai és tisztviselői a legrégebb kortól 1867-ig*. Ung. 1908–1909. Kiadva külön kötetben: Hatodik Síp Alapítvány, Mandátum Kiadó. Budapest–Beregszász, 2000. Közreadja és a bevezetőt írta Csatóry György. 2. *Az aradi országgyűlés*. Gyöngyösi Irodalmi Társaság évkönyve. III. kötet. 1912–1915. 143–151. o. 3. *A vármegye székháza 100 éves*. Ung 1916. 24–25. sz.

²⁷ Radványi Miklós 1865. május 14-én születet a Trencsén megyei Bánon. Egyetemi diplomáját Budapesten szerezte, teológiát és jogot tanult. A trencsényi és a zsolnai városi levéltárakban dolgozott. 1920-ban nevezték ki Ung megyei levéltárnoknak, majd 1921-ben Kárpátalja főlevéltárosává. Beszélt német, magyar, latin, szlovák, ruszin és francia nyelven. Hozzákezdett a kárpátaljai egyesített levéltár rendezéséhez, de megfelelő helyiség hiányában, a szakmai felkészültsége ellenére ezt a munkát nem fejezhette be. 1928. augusztus 14-én hunyt el Trencsényben.

„I. terem (területe 35 m², magassága 4,5 m): 1. A régi levéltár állománya 1443–1848; 2. A vármegyei bíróság aktái és perei 1849–1850; 3. A járási bíróság aktái 1849–1860; 4. Az osztrák-magyar városi bizottsági járási bíróság iratai Ungváron 1849–1861; 5. Az újjászervezett vármegyei bíróság aktái 1861–1872; 6. Közigazgatási akták 1861–1872; 7. Kongregációs jegyzőkönyvek 1543–1872; 8. Egyházi anyakönyvi kivonatok 1827–1895; 9. A gyámhivatal aktái 1861–1890; 10. A községek katasztrális térképei; könyvgyűjtemények.

II. terem (területe 25 m², magassága 4 m): 1. Az állami anyakönyvi kivonatok egész gyűjteménye; 2. A levéltár ügyei; 3. Különböző letétbe helyezések a közelmúltból; 4. Letétek régebről öt zárt ládában; 5. Könyvgyűjtemény. Ezt a helyiségek használták egyben kancelláriaként is.

III. terem (területe 15 m², magassága 4 m): 1. Indítványok jegyzőkönyvei, indexek, segédanyagok a közelmúltból; 2. Nyomtatványfajták az állami anyakönyvi kivonatokhoz; 3. A gyámhivatal aktái 1890-ből, és az azt követő évekből; 4. Vízügyi jogok és akták; 5. Mindenféle iratok a közelmúltból; 6. Könyvgyűjtemény.

IV. terem (területe 15 m², magassága 3 m): 1. Összekevert iratok az utóbbi évtizedekből; 2. Erdőgazdasági tervek; 3. Könyvgyűjtemény; 4. A vármegyei közigazgatás felhalmozódott, összekevert iratai; 5. Indítványok jegyzőkönyvei és indexek.

V. terem (területe 9 m², magassága 3 m): Számlák és vegyes iratok az utóbbi évtizedekből.²⁸

Ebben a tárolási beosztásban maradt az újonnan alakult Csehszlovák Köztársaság hivatalnokaira a több évszázados Ung megyei magyar irathagyaték.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Bereg vármegye főispánjának iratai 1342-1800. Szerk. Henzsel Ágota. Nyíregyháza 1998.
 BONA GÁBOR: Kossuth Lajos kapitányai. Budapest, 1988. 675 o.
 CSATÁRY GYÖRGY: Levéltári kalászatok, Ungvár–Budapest, 1993.
 ДЕЛЕГАН М.В. Архівна справа на Закарпатті у 1945-1991 роках. Нариси історії Закарпаття. Том III. Ужгород, 2003
 Перелік фондів Державного Архіву Закарпатської області України. Др. Михайло Делеган, Др. Віорел Чубота, Др. Ірина-Люба Горват. Сату Маре-Ужгород, 2004.
 Foltin Dezső orosz nyelvű kézírata. История архивов и архивного дела на Закарпатье. (Terjedelme: 30 oldalnyi kézírásos szöveg)
 Gálocsy Zoltán: Ung vármegye főispánjai és tisztviselői a legrégebb kortól 1867-ig. Közreadja Csatóry György. Budapest–Beregszász, 2000.
 Illéssy János: A megyei levéltárak állapota 1772/74-ben. *Századok* 1903. 7321–732 o.
 Kutassy Ilona: Váry László okmánykollekciója. *Kárpáti Kalendárium*, 1996.
 Місюра В.П. До історії архівів і архівної справи на Закарпатті. УжНУ. *Доповіди та повідомлення*. № 2. Серія історична, 1958.
 NIKOLAUS RADVÁNYI: Die Archive in der Podkarpatska Rus. Užhorod, 1922.
 TABÓDY JENŐ (főjegyző): Ung vármegye Szabályrendeletei. I. kötet. Ungvár, 1890. 55–57 o.

²⁸ Lásd: Nikolaus Radványi: Die Archive in der Podkarpatska Rus. Ungvar, 1922 53–54 o.

Штернберг Я.І. і співробітники архіву. Упорядник. Державний Архів Закарпатської області.
Рекламно-інформаційний проспект. Ужгород, 1995.

FORRÁSOK

Kárpátaljai Állami Levéltár (KÁL)

F. 4, (Ung megye főispáni iratai) op.6, od.zb.1822, lap 3

F. 4, op.6, od.zb. 2162, lap. 2

F. 4, op.7, od.zb. 1256, lap 2

F. 4, op.7, od.zb. 1883, lap 1-2

F. 4, op.10, od.zb. 1704, lap 1

F. 4, op.12, od.zb. 611, lap 1-31

F. 4, op.12, od.zb. 612, lap 12

F. 4, op.15, od.zb. 106, 220, 255.

F. 4, op.16, od.zb. 414, lap 1-3

F. 4, op.16. od.zb. 435, lap. 1-3

Наукове видання

ACTA ACADEMIAE BEREKSASIENSIS

НАУКОВИЙ ВІСНИК

Історія

Том XIII, №1

Друкується в авторській редакції з оригінал-макетів авторів

Матеріали подані мовою оригіналу

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, власних імен та інших відомостей.

Головні редактори *І.Орос, Й.Сікура*
Заступники головних редакторів *І.Мандрик, М.Сюсько, А.Сабо*
Відповідальний редактор *І.Пенцкофер*
Відповідальний секретар *І.Силадій*
КОРЕКТУРА *І.Варцаба, О.Кордонець, М.Левринц*
ВЕРСТКА *А.Козут*

Підписано до друку 23. 06. 2014 р.
Формат 70x100/16. Папір офсетний. Гарнітура Таймс. Друк офсетний.
Умовн. друк. аркушів 22,2. Наклад 300. Зам. № 78

Друк ТОВ «Папірус-Ф»
88000, м. Ужгород,

Адреса редакції:
90202 Берегове, пл. Кошута, 6,
Закарпатський угорський інститут ім. Ф. Ракоці ІІ
Тел.: (03141) 4-24-35
E-mail: kiado@kmf.uz.ua